

ПРОГНОСТИЧНІ ІДЕЇ ФІЗИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

Рецензія: Футурологія і прогностичні ідеї фізичної економії / Л.Я.Корнійчук, В.О.Шевчук. – К.: КНЕУ; НАСОА, 2012. – 72 с.

Автору цих рядків нещодавно трапилося наукове видання, яке нечасто зустрінеш у сучасному вирі економічної літератури, перенасиченому публікаціями про те, як гроші перетворювати на ще більші гроші... Невелике за обсягом і тиражем, воно приваблює читача назвою та новизною підходів до порушеної проблематики.

Автори рецензованої книжки (а це знані в Україні економісти-науковці) стисло розгортають перед фахівцями та зацікавленими читачами масштабну економіко-філософську картину майбутнього. Її бачення вони подають із двох позицій. По-перше, з боку футурології як науки про майбутнє, своєрідної його філософії, що протистоїть ідеології та утопії. По-друге, з позиції, яка надає книжці новизни, а саме з погляду прогностичних ідей, що спираються на засади фізичної економії.

Показуючи, як «висновки з теорії постіндустріального суспільства слугують підставою до проголошення гуманістичних, оптимістичних висновків щодо майбутнього», автори книги доводять, що не всі дослідники проблем постіндустріалізму поділяють цей оптимізм [с. 11]. І доходять висновку про те, «що й оптимістичне, й песимістичне передбачення майбутнього носять ... однобічний і спрощений характер» [с. 13].

Як відомо, концепції інформаційного суспільства, суспільства знань тощо є своєрідною гілкою індустріалізму. Однак для них, як показується в книзі, характерна багатогранність, багатоваріантність визначень суспільств, що формуються в останні десятиріччя. На думку авторів, це пояснюється відсутністю чіткої методологічної основи сучасної футурології [с. 15].

Як наслідок, футурологи виокремлюють котрись з ідей, вибудовуючи довкола неї чергову концепцію майбутнього [с. 16]. Відповідно, підводячи підсумки «аналізу технократичного напрямку в концепціях індустріалізму», автори роблять висновок про відсутність нових технократичних теорій: відбувається хіба що формування футурологічних ідей у новому форматі [с. 22]. Тож не маючи теорій, які б представляли цілісну картину майбутнього, вчені прогнозують лише окремі явища і процеси. Відтак футурологи вдаються до трактування окремих сторін життєдіяльності людства майбутнього: демографії, екології, охорони здоров'я, освіти, культури, технології тощо. [с. 24].

...Принципово нову парадигму прогностичних ідей започатковує фізична економія, насамперед її українська наукова школа. Це відбувається в останній чверті XIX ст., коли фундатор національної наукової школи фізичної економії, доктор **С. Подолинський** викладає головну мету людства, якою вважає абсолютне збільшення енергетичного бюджету [с. 42]. Його енергетична теорія спростовує фаталізм неминучості теплової смерті земної цивілізації. Слід вважати фундаментальною сформульовану українським новатором ідею забезпечення умов, за яких «підтримується людське життя на

Землі» [с. 60]. Ці ідеї С. Подолинського належить бачити науковою основою сучасної концепції сталого розвитку. Понад 130 років українство і людство йдуть до досягнення новаторських ідей мислителя, місце якого наш сучасник **М. Руденко** бачив «серед економічних геніїв світу» [с. 40].

Визначний український мислитель і натураліст академік **В. Вернадський** залишив нащадкам величезну інтелектуальну спадщину, що «в багатьох аспектах ... спрямована в далеке майбутнє» [с. 48]. З погляду прогностичних ідей важливим є те, що його світоглядна і природознавча позиція тісно дотична до фізичної економії та її української школи.

Будучи дослідником геології та мінералогії, В. Вернадський належав до кола тих геніїв, які дали людству найграндіозніше в його історії прокреслення траєкторії майбутнього розвитку Живого. Бо жива речовина, за Вернадським, являє собою геологічно вічний процес [с. 49].

Важливим новаторським здобутком Героя України М. Руденка є започатковані ним методологічні засади фізико-економічного бачення майбутнього, в основі якого лежить поєднання методології фізичної економії з методологією передбачень майбутнього [с. 59]. «Методологія фізико-економічних передбачень покликана, – відзначають автори книжки, – об'єднати інструментарій двох вказаних вище методологій» [с. 59-60].

Наш сучасник належав до піонерів такого єднання. Спираючись на здобутки фізичної економії, він обґрунтував найсмівливіші передбачення майбутнього. Утверджуючи в прийдешній системі загальнолюдського господарювання провідну роль землеробства, М. Руденко передбачав, що «в майбутньому Земля стане житницею Сонячної системи, а люди ... розселяться по інших планетах» [с. 62]. Завдяки фізичній економії український мислитель відкрив власному народові й людству їх глобальну місію, досягнення якої має бути відправним пунктом прогностичних ідей [с. 64].

Слід погодитися з висновком авторів книги про те, що зростання ролі передбачень і прогнозів в умовах прагнення людства зазирнути в майбутнє, формулюючи відповідні довгострокові програми, потребує дедалі глибшого осмислення прогностичних ідей фізичної економії [с. 65].

Рецензоване видання являє собою своєчасне висвітлення прогностичних ідей, вперше розглянутих у контексті фізичної економії та її української наукової школи. Вважаємо, що книга, в якій порушується проблема обґрунтування фізико-економічної прогностики, є науково і практично цінною як для студентів, аспірантів, докторантів, викладачів, так і для широкого кола читачів, які цікавляться економічними аспектами сучасної футурології та прогнозування.

*Професор, доктор економічних наук
Володимир КАДІЄВСЬКИЙ*

